

Драгана Чикош
ПУ “Младост”, Бачка Паланка
Весна Радошевић
ПУ “Љуба Станковић”, Беоцин
Драгица Кубет
ПУ “Вељко Влаховић”, Темерин

UDK-371.12(371.125)
Стручни рад
НВ.LVII.3.2008.
Примљен: 13. V 2008.

МЕСТО И УЛОГА СТРУЧНИХ САРАДНИКА СА СТАНОВИШТА РОДИТЕЉА, ВАСПИТАЧА И СТРУЧНИХ САРАДНИКА

Апстракт *Рад је настао из жеље да се сагледа место и улога стручних сарадника у предшколским установама. Будући да се о улози стручних сарадника до сада углавном говорило теоријски, аутори овог рада су извршили пилот-истраживање и на основу добијених података приказали како стручне сараднике у предшколским установама доживљавају родитељи и васпитачи, али исто тако и како они сами доживљавају своје место и улогу у предшколским установама.*

Кључне речи: *стручни сарадник, родитељ, васпитач*

THE POSITION AND ROLE OF EXPERT ASSOCIATES AS VIEWED BY PARENTS, PRESCHOOL TEACHERS AND EXPERT ASSOCIATES

Abstract *The research originated from a wish to determine the actual position and the role of expert associates (psychologists, pedagogues, special education teachers). Since the role of expert associates has, so far, been discussed mainly on theoretical grounds, the authors of the paper conducted a pilot research and, based on the obtained results, present here how parents and preschool teachers see them, but also what they themselves think of their position and role in preschool institutions.*

Keywords: *expert associate, parent, preschool teacher.*

Увод

Идеја за овај рад проистекла је из жеље за сагледавањем сопственог места и улоге у срединама у којима радимо и потребе да унапредимо делатност стручних сарадника.

До сада је наша улога сагледавана углавном из теоријских оквира (стручна литература, Упутство за рад стручних сарадника, Закон о основама система образовања и васпитања, Предлога закона о предшколском васпитању и образовању...).

Важно је било сагледати место и улогу стручних сарадника и у пракси, чиме би се делимично постигла прихваћеност стручног сарадника као партнера у процесу васпитно-образовног рада, а не као контролора и некога “одозго”.

До података смо дошли на основу пилот-истраживања које је подразумевало анонимно анкетање једног броја родитеља (50) и васпитача (69) у три предшколске установе – ПУ "Младост" из Бачке Паланке, ПУ "Вељко Влаховић" из Темерина и ПУ "Љуба Станковић" из Беочина, и једног броја стручних сарадника (36) на нивоу целе Војводине. Истраживање је обављено, априла 2007.

Одлучили смо да податке не износимо у квантитативном облику из више разлога:

- узорак је исувише мали у односу на број родитеља, васпитача и стручних сарадника обухваћених институционалним предшколским васпитањем и образовањем на нивоу Републике,
- овим радом желимо само да подстакнемо све нас на размишљање о могућим путевима сагледавања сопствене улоге у срединама у којима радимо,
- све изјаве на које смо наишли током обраде анкета не могу се пре-точити у статистичке податке.

Место и улога стручних сарадника у васпитно-образовном процесу са становишта родитеља

Сарадња предшколске установе и родитеља, као што нам је познато, остварује се кроз различите облике и садржаје. Најчешће је сарадња успостављена на релацији родитељ–дете–васпитач. Са стручним сарадником, у просеку, сарадњу успостави сваки четврти родитељ.

Најчешћи повод за контакт родитеља са стручним сарадником је:

- упис деце у предшколску установу,
- сарадња током праћења и подстицања дечјег развоја (на жалост, у већини случајева када се већ јави проблем).

Најчешћи повод за сарадњу стручних сарадника и родитеља су:

- заједничке активности организовања јавних скупова и манифестација,
- попуњавање анкета или учешће у прикупљању података, истраживањима, вредновању...
- смештај деце у предшколску установу.

Најчешће је иницијатор сарадње родитељ, у мањем броју случајева – педагог. Некад иницијатор сарадње може бити и Центар за социјални рад.

Како су родитељи доживели сарадњу с нама, најбоље ћемо видети на основу њихових речи:

- “Разговор је вођен стручно и у пријатној атмосфери.”
- “Изузетно пријатан. Служба која разматра слуша и помаже.”
- “Посаветовала бих сваког родитеља да има добру сарадњу с педагогом ради будућег добра детета.”

Родитеље смо питали да ли знају каква је улога педагога, психолога:

- родитељи су истицали важност помоћи и њима самима и васпитачима у уочавању и превазилажењу проблема у развоју деце,
- преузимање улоге координатора у сарадњи родитеља, деце и васпитача,
- истакнута је важност праћења реализације васпитно-образовног рада, али и активности деце,
- улога стручног сарадника је да пружи стручну подршку васпитачима и да унапређује њихов рад.

Један број родитеља је изузетно похвално дефинисао улогу стручних сарадника:

- “Улога стручних сарадника је многострука, а све у циљу побољшања рада установе. То подразумева увођење иновација у свим областима, а нарочито у односима према родитељима и васпитном раду с децом.”
- “Улога стручних сарадника је праћење и унапређивање рада предшколских група, деце и појединаца; стручна помоћ васпитачима у обављању васпитно-образовног рада; помоћ родитеља у отклањању могућих проблема у процесу сазревања детета.”

Веома мали број родитеља је искрено рекао да не зна која је улога стручног сарадника (педагога и психолога).

По мишљењу родитеља, у оквиру стручне службе, осим педагога и психолога, треба да раде :

- логопед (највећи број родитеља),
- сарадник за физичко васпитање,
- сарадник за музичко васпитање,
- сарадник за ликовно васпитање,
- сарадник за драмско стваралаштво,
- педијатар.

На основу наведеног, себи смо поставили питања:

- путем којих облика и садржаја интензивирати сарадњу са родитељима (у складу са реалним могућностима – временским, просторним, компетенцијама које поседујемо...),
- на који начин објаснити родитељима улогу стручних сарадника у предшколским установама,
- чију стручну подршку и помоћ тражити да бисмо одговорили потребама родитеља и деце, односно која су нам знања и вештине још потребне...

Место и улога стручних сарадника у васпитно-образовном процесу са становишта васпитача

Успех и квалитет васпитно-образовног рада једне предшколске установе у великој мери зависи од квалитета односа на релацији стручни сарадник – васпитач. Зато нам је веома битно како васпитачи у деčјем вртићу и медицинске сестре у деčјим јаслицама виде нашу улогу у васпитно-образовном процесу.

По њима, најважнија улога педагога је да прати рад васпитача уз давање предлога и сугестија.

Не мање важно јесте да педагог:

- учествује у планирању и програмирању васпитно-образовног рада (како на нивоу установе, тако и на нивоу васпитне групе),
- помаже у стручном усавршавању васпитача,
- правовремено информише о новинама,
- показује спремност и сарадњу на свим нивоима.

За педагога се везују и многи други послови у установи:

- “контролисање и надгледање” васпитача,
- организација и прослава манифестација,
- реализација пројеката, планирање васпитно-образовног процеса,
- координирање у васпитно-образовном раду,
- сарадња с родитељима,
- помоћ у решавању проблема,
- упућивање на стручну литературу,
- сарадња с другим предшколским установама и широм друштвеном средином,
- формирање група,
- рад у општинским комисијама,
- рад у покрајинским и републичким удружењима и активима...

И како каже један васпитач, “подршка и саветник васпитачима и свима онима који се баве васпитно-образовним радом; координатор-саветник у разним пројектима”.

Када је реч о психолозима, васпитачи сматрају да је најважније да:

– пружају помоћ васпитачу у раду с децом с развојним тешкоћама, као и да

– индивидуално раде с таквом децом.

Обим послова се не завршава на томе. Психолози треба да:

– прате рад васпитача,

– пружају помоћ васпитачима у сарадњи с родитељима,

– помажу у току адаптације деце,

– учествују у формирању група,

– учествују у планирању и програмирању васпитно-образовног рада,

– учествују у стручном усавршавању,

– учествују у тимском раду са васпитачима и осталим стручним сарадницима.

Васпитачи код стручних сарадника највише цене “постојање добре воље за сарадњу свим областима и у сваком моменту”.

Не мање је битно да је стручни сарадник:

– стручан,

– искрен,

– да се залаже за своје васпитаче (цени их и поштује, а пре свега уважава),

– примењује иновације,

– буде праведан.

Код стручних сарадника се цени и:

– комуникативност,

– толерантност,

– професионалност,

– информисаност,

– пожртвованост,

– другарски однос,

– дискретност...

Зар није лепо чути: “Могу се ослонити на њену подршку у било које време.”

Стручни сарадници су били и биће отворени за сугестије. Циљ нам је свима исти – унапређење квалитета васпитно-образовног процеса. Волимо да нам се укаже на оне сегменте нашега рада које можемо да урадимо квалитетније и брже, да нам се укаже и на “грешке” које већина нас несвесно начини. Нећемо их решавати сами, него заједно.

Васпитачи су пре свега констатовали (а не замерили) да су стручни сарадници преоптерећени наметнутим пословима.

Из тога произлазе друге замерке:

- обимна документација (и васпитача и стручних сарадника),
- маловеденог времена у васпитним групама,
- “немање довољно времена за питања васпитача”.

Замерили су нам да смо:

- окренути припремним групама,
- да их неравномерно укључујемо у пројекте,
- претерано критикујемо (али су навели да те критике пуно значе васпитачу),
- да су оптерећени анкетама и упитницима,
- да смо презаузети,
- да постоји различита динамика сарадње с појединим васпитачима,
- да понекад претерано користимо стручне термине и речи,
- “у последњи моменат ради се нешто што је требало благовремено урадити”.

Велики број васпитача није имао замерке.

За нас је веома битно да схватимо да су ове сугестије добронамерне и да смо васпитачима веома потребни.

Оно што понекад радимо, а по мишљењу васпитача не треба су:

- административни послови,
- преоптерећеност папирологијом и пословима који нису у домену стручног сарадника,
- а у шали су рекли: “Превише испред компјутера, а премало са нама на паузи за кафу.”

Изјава једног васпитача нам све говори: “Ради све што нам треба (а и више од тога) па га зато ретко виђамо и мало причамо о темама из васпитно-образовне праксе.”

Како васпитачи замишљају идеалног стручног сарадника?

У шали су нам рекли “згодна, средње висине, паметна, добра плата”.

А заиста су мислили:

- пре свега отворен за сарадњу,
- усавршава и себе и остале,
- стручан,
- информисан,
- највише борави у групи,
- увек доступан.

Било би добро и да буде:

- комуникативан,
- да уважава васпитача и његово мишљење,
- дискретан,
- усмерен на професију,
- образован,
- истраживачког духа,
- коректан,
- реалан,
- доследан,
- креативан,
- љубазан,
- “оштар по потреби, благ по потреби”.

Велики број васпитача поставио нам је питање да ли смо компетентни да тражимо немогуће, јер нисмо ни ми идеални.

А сада мало вођене фантазије.

Замислите да се налазите у просторији са колегама/колегиницама с којима пословно сарађујете. Пред вама су бројне анкете васпитача, родитеља и стручних сарадника. Анализирате одговоре васпитача на питање како замишљају идеалног стручног сарадника. Отварате пар анкета у којима великим словима пише – НАШ! Осећања задржите за себе.

Ми знамо да нисмо идеални, али нам ова реч много значи.

Васпитачи су сматрали да су веома потребни логопед и дефектолог. Осећа се и потреба за повећањем броја сарадника различитих профила – сарадник за музичко, ликовно, физичко, драмско стваралаштво.

Када је реч о пројектима, две трећине васпитача је учествовало у њима и, на наше велико задовољство, сви су имали позитивно искуство.

О пројектима су нам рекли:

– “Много труда, додатног ангажовања и мог и дечјег, али када се виде резултати, све потешкоће бивају потиснуте. Веома сам била поносна после свега.”

– “Уживала сам. Сваки пројекат је ново искуство. Јако је лепо када с колегиницама из других средина сарађујеш, размењујеш идеје и искуства. То ми је дало самопоуздање и велику подршку.”

– “Мислим да су пројекти потребни да би рад с децом био занимљивији и динамичнији за децу и запослене.”

Само је мали број васпитача истакао да није учествовао у пројектима и да не жели.

На основу добијених података, можемо поставити одређене циљеве:

– да тежимо да у већој мери будемо подршка, саветник и *сарадник* како васпитачима, тако и свима онима који се баве васпитно-образовним радом;

– да настојимо да се више ангажујемо у категоријама које васпитачи цене, а мање у онима које замерају;

– да као личност имамо што више врлина које красе “идеалног” стручног сарадника.

Место и улога стручних сарадника у васпитно-образовном процесу са становишта стручних сарадника

Чули смо који су приоритетни задаци стручних сарадника по мишљењу васпитача. Већини нас је било тешко да дефинише приоритете, пошто су сви задаци важни.

Издвојићемо оне за које се већина стручних сарадника определила:

– помоћ у планирању и програмирању рада васпитача;

– праћење процеса васпитно-образовног рада;

– унапређивање васпитно-образовног рада;

– стручно усавршавање запослених;

– помоћ у реализацији програма;

– евалуација васпитно-образовног рада;

– стручна помоћ родитељима.

Редослед задатака би логички требало да буде нешто мало измењен, али нам је критеријум био учесталост одговора. На основу ових података види се да се стручни сарадници и васпитачи слажу око тога шта су приоритетни задаци стручних сарадника.

Највише ценимо:

– отвореност,

– доследност,

– креативност,

– упорност,

- стручност,
- иновативност,
- стручни рад.

Пожељно је да будемо и:

- организовани,
- објективни,
- одговорни,
- посвећени професији,
- спремни за сарадњу.

Себи замерамо, пре свега, што преузимамо одговорност и за оно за шта нисмо одговорни, што смо брзоплети, имамо велика очекивања од себе и што смо помало неорганизовани.

Недостаје нам:

- тимски рад,
- искуство,
- познавање методика рада,
- сигурност.

Импулсивни смо, у последње време презасићени, те нам опада мотивација за увођење новина, једним делом и због неразумевања на која наилазимо у нашим предшколским установама.

Као и сви други учесници у васпитно-образовном процесу, и ми наилазимо на тешкоће у раду.

Најчешће тешкоће су:

- превелики број васпитних група,
- обимност послова и задатака,
- мали број различитих профила стручних сарадника (нарочито у мањим установама),
- недовољно саветодавног рада,
- проблеми с надређенима.

Потешкоће ствара и :

- недостатак средстава,
- лоша организованост и сарадња у стручном тиму,
- недовољна едукација.

“Свашта радим – анкете, упитнике, статистику...”

Шта је оно што радимо а не би требало (гледано из нашег угла):

- обављамо административне послове,
- одрађујемо послове сарадника других профила (педагога, психолога, социјалног радника),
- замењујемо васпитаче.

“Педагог је надлежан за све послове у васпитно-образовном раду, попут сваштаре.”

Четвртина од испитаних стручних сарадника до сада није учествовала у пројектима. Сви стручни сарадници који су учествовали имали су позитивно искуство. Указано је на тенденцију опадања интересовања за пројекте који се у установи примењују неколико година, а у најгорем случају пројекти се гасе. Само један стручни сарадник не жели да учествује у пројектима (а није учествовао ни у једном пројекту до сада).

И на крају, овим радом желимо да вас подстакнемо на размишљање и дискусију о нашој улози и значају у институционалном предшколском васпитању и образовању.

Ко смо ми ?

Зашто ми постојимо у предшколској установи?

Које вредности негујемо?

Шта желимо у наредном периоду да постигнемо?